

הַכְּתָבָה לְמִשְׁיחָא בְּדֵף הַיּוֹמִי

מִסְכַּת סוּטָה

תּוֹכֵן

- א. כתבה על שני דפין פסולה ... כתב אות אחת ומחק אות אחת וכתב אות אחת ומחק אות אחת פסולה.....1
- ב. כתב ב' מגילות לשתי סוטות ומחקן לתוך כוס אחד ... כתיבה לשמה בעינן ... בעינן נמי מחיקה ... מחקן בב' כוסות וחזר ועירבן ... לאו דידה קא שתיא ... חזר וחלקן ... או אין ברירה תיקו.....2
- ג. השקה בסיב מהו בשפופרת מהו דרך שתיה בכך או אין דרך שתיה בכך תיקו ... נשפכו מהן ונשתיירו מהן מהו.....3
- ד. על מה היא אומרת אמן אמן אמן על האלה אמן על השבועה אמן מאיש זה אמן מאיש אחר אמן שלא שטיתי ארוסה ונשואה.....3
- ה. שאין מתנה עמה לא על קודם שתתארס ולא על אחר שתתגרש נסתרה לאחד ונטמאת ואח"כ החזירה לא היה מתנה עמה זה הכלל כל שתבעל ולא היתה אסורה לו לא היה מתנה עמה.....4
- ו. שומרת יבם שזינתה ... לית הילכתא כרב המנונא.....4
- ז. שיתנה אדם על נישואין הראשונים על נישואי אחיו ... הא אסירה ה"נ דמתנה.....4
- ח. דאין האשה שותה ושונה.....5

דף יח.

א. כתבה על שני דפין פסולה ... כתב אות אחת ומחק אות אחת וכתב אות אחת ומחק אות אחת פסולה

מגילת סוטה¹ שכתבה על שני דפין כלומר שכתבה בשני עמודים אפיל על קלף אחד², פסולה שני' (במדבר ה פסוק כג) וְכָתַב אֶת הָאֵלֶּת הָאֵלֶּה הַכֹּהֵן בְּסֵפֶר סֵפֶר אֶחָד וְלֹא שְׁנַיִם וּשְׁלֹשָׁה. וי"א³ שבקלף אחד כשרים, ואינו פסול אלא בשני קלפים.

¹ רמב"ם הלכות סוטה פרק ד הלכה ח

² בן מוכח מרש"י ד"ה על דני

³ שיטת ר"ת בתוס' מובא בבאור"ז הלכ' תפילין סימן תקל"ט

הַכְּתָא לְמִשְׁיחָא בְּדֵף הַיּוֹמִי

מסכת סוטה

כתב אות⁴ אחת ומחקה במים המאררים, וחזר וכתב אות שנייה ומחקה בראשונה, עד שהשלים, פסולה. עד שתהיה כולה כתובה ומחקה. שנאמר (שם פסוק ל) וַעֲשֵׂה לָהּ הַכֶּהֱן אֶת כָּל הַתּוֹרָה הַזֹּאת עד שתהא כולה כאחת⁵.

ב. כתב ב' מגילות לשתי סוטות ומחקן לתוך כוס אחד ...
כתיבה לשמה בעינן ... בעינן נמי מחיקה ... מחקן בב'
כוסות וחזר ועירבן ... לאו דידה קא שתיא ... חזר וחלקן
... או אין ברירה תיקו

כתבה שלא לשמה⁶, או שמחקה שלא לשמה פסולה.

כתב שתי מגילות לשתי שוטות ומחקן לתוך כוס אחד, או לתוך שני כוסות ועירבן בכוס אחד, והשקה לשתייהן פסולה. שכל אחת מהן לא שתת מגילתה.

מחקן לשני כוסות ועירבן וחזר וחלקן בשני הכוסות, לא ישקה אותן⁷, ואם השקה המנחה כשרה ויכול להקריבה. אבל אין האשה מותרת לבעלה⁸. וי"א⁹ שאף מותרת לבעלה. וי"א¹⁰ שאין המגילה כשירה, שלהלכה אין ברירה.

⁴ שם הלכה י

⁵ כסף משנה שם

⁶ רמב"ם שם הלכה יא

⁷ פסק במנהגו שסובר דכי אמרינן את"ל נקמינן כאילו הוא בעיא אפשיטא הכי ובבעיא בתרייתא פסק בדדיעבד אינה צריכה לחזור ולשתות דמספיקא לא מחייבין לה. כסף משנה שם. נראה דרבינו פוסק דיש ברירה וקשה דבריש פ"ז דהל' מעשר פסק רבינו להדיא דבדאורייתא אין ברירה, והכא דאורייתא הוי, וכבר התוס' ז"ל האריכו בזה וכתבו דהך ברירה לא דמיא לאינך עיין עליהם.

⁸ ברמב"ם רק כתב כשר והקשו עליו הקרן אורה המנחה" (שם"ה או"י"ב) על הרמב"ם דכיון דנאסרה לבעלה ע"י קינוי וסתירה וכל התירה הוא ע"י שיש גילוי בבדיקת המים המאררים, א"כ הכא שזה רק ספק האיך תותר לבעלה בדיעבד מספק. וצפנת פענח כתב שלכן מכתב הרמב"ם כשר ולא כתב כשירה שהכונה שקרבנה כשר אבל להתירה א"א ע"י ספק. צפנת פענח שם.

⁹ עיין שפת אמת שביאר כאן פירוש אי יש ברירה פי' אי תלי' זה בברירה, ונפקא מינה דנהי דאין ברירה בדאורייתא, מכל מקום ספק הוי, ואינו יכול להשקותה שנית, או אין ברירה פי' דאין ענין ברירה לכאן כיון דיש בילה. וזה ספיקו של רבא, ועיין יד דוד בדעת הרמב"ם שפסק לקולא כיון דספק הוא הוה כנשפכו המים, כיון שנולד ספק באלו המים ואין ראויין הוה כנשפכו.

¹⁰ מאירי בסוגיין ועיין מהר"ץ חיות שהביא בתוס' (תמורה למד ע"א) ד"ה ואידך כתבו בשם מורי הרמ"ר כלל גדול בדין בדבר שהיה ניכר מתחלה ואח"כ נתערב לא שייך ברירה. ועיין יד דוד שביאר ואפשר לומר כיון דקיימ"ל בדאורייתא אין ברירה, וא"כ הכא יש ספק גדול כיצד לעשות, דווקא בכל מקום בדאורייתא צריכין לילך להומרא, אבל כאן הוה תרי חומרי דסתרי אהרדי, דאם נאמר בשתתה כבר, א"כ אם נאמר להחזיר דתשתה עוד הפעם, דילמא הך שתיה הוה כדין, ואסור למחוק את השם בחינם, וכמה מצדקי עבדינן שלא למחוק השם. ועוד שצריך לבזותה פעם שנית בכל הנך בזיוני, ובוודאי איסור גדול הוא לבזותה בחינם. ואם

הַנִּכְתָּא לְמִשְׁיחָא בִּדְרֵי הַיּוֹמִי

מִסְכַּת סוּטָה

ג. השקה בסיב מהו בשפופרת מהו דרך שתיה בכך או אין דרך שתיה בכך תיקו ... נשפכו מהן ונשתיירו מהן מהו

נשפכו¹¹ המים הרי זה כותב מגילה אחרת ומביא מים אחרים, נשפכו ונשתייר מהן לא ישקה את השאר ואם השקה כשר.

השקה אותה על ידי סיב¹² או על ידי שפופרת, אין זו דרך שתיה¹³ וצריך להשקותה שוב.

ד. על מה היא אומרת אמן אמן אמן על האלה אמן על השבועה אמן מאיש זה אמן מאיש אחר אמן שלא שטיתי ארוסה ונשואה

כשמשביא הכהן את האשה נאמר (שם פסוק כב) וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן כלומר שמקבלת היא את השבועה ומקבלת את האלה ודרשו חכמים שמרחיבים את השבועה ומחילים אותה גם על דברים שלא היתה בהם כל עילה לשבועה. וגדולה מזו כוללים בה גם דברים שהם כשלעצמם אינם יכולים לחייב שבועה כל עיקר. הבעל חשד את אשתו רק מאיש מסויים. משנתחייבה להיטהר מן החשד על ידי שבועה, כוללים בשבועה גם כל בגידה אחרת, שאין חשד מסוים ביחס אליה. גדולה מזו כוללים בה גם את הזמנים, שנתמעטו משבועת סוטה, שהמאורעות שאולי התרחשו בהם אינם יכולים כשהם לעצמם – לחייב שבועה. הרחבה זו של תחולת השבועה קרויה "גלגול שבועה"

ולפיכך יש לבעל לגלגל עליה¹⁴ בשבועה שלא זינתה עם איש זה שקינא לה בו, ולא עם איש אחר, ושלא זינתה תחתיו משנתארסה קודם שתנשא, ולא אחר שנשאת, וכן יש לו לגלגל עליה בלהבא שלא תזנה תחתיו ושלא תזנה אחר שיחזירה אם יגרש ויחזיר, שמקבלת על עצמה שתענש אחר כך

נאמר מספק שלא למחוק את השם, א"כ יש אידך ספיקא דדילמא לא שתתה כדין שהמים פסולין, וא"כ אסורה לבעלה בלא שתיה אחרת, כיון שהמים לא היו יכולין לבדקה אפשר פסולין היו.

¹¹ רמב"ם שם

¹² פ"י נתן הסיב במים ובלע הסיב כפוג ונותן הסיב בפיה ומוצעת למים. הערוך ערך סב ד

¹³ הרמב"ם ז"ל השמיט לבעיא זו ואולי מהא דפסחים (קמ"ו ע"ב) דאמר רבא דאין דרך אכילה בכך. ס"ל דה"ה

דאין דרך שתיה בכך. קרן אורה כאן

¹⁴ רמב"ם שם הלכה יז

הלכתא למשיחא בדף היומי

מסכת סוטה

כשתזנה שאם תטמא לאחר זמן יבדקוה מים למפרע¹⁵, לפיכך כשתזנה להבא מים בודקין אותה ויארעו לה אותן המאורעות.

דף יח:

ה. שאין מתנה עמה לא על קודם שתתארס ולא על אחר שתתגרש נסתרה לאחד ונטמאת ואח"כ החזירה לא היה מתנה עמה זה הכלל כל שתבעל ולא היתה אסורה לו לא היה מתנה עמה

אינו מגלגל עליה שלא זינתה קודם האירוסין, ולא אחר שגירשה אם גירשה ו החזירה, שאם זינתה בעת זה לא תאסר עליו, וכל שתבעל ולא תהיה אסורה לו אינו מתנה עמה.

ו. שומרת יבם שזינתה ... לית הילכתא כרב המנונא

שומרת יבם¹⁶ שזינתה מותרת ליבם, שלא מצינו שאסרה עליו התורה על הבעל, אשה שזינתה אלא גבי אשת איש¹⁷. במה דברים אמורים כשהיבם הוא ישראל, אבל אם הוא כהן אסורה לו מאחר שנבעלה לפסול לה¹⁸ פגמה לכהונה, ויש אומרים¹⁹ שאסורה לבעל משום קנסא.

**ז. שיתנה אדם על נישואין הראשונים על נישואי אחיו ...
הא אסירה ה"נ דמתנה**

מכיון שהתבאר שכל שתבעל ולא תהיה אסורה לו אינו מתנה עמה, לפיכך אם כנס יבמתו אינו מגלגל עליה שלא זינתה כשהיתה שומרת יבם, אבל

¹⁵ תפארת ישראל פ"ב מ"ה אות ל

¹⁶ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קנ"ג

¹⁷ אולם אם קינא לה ונסתרה עיין יבמות נח: ובשו"ע קע"ב ב שהיו קינוי ונאסרה ועיין אור שמח וכתר המלך פ"ב ה"ב מסוטה.

¹⁸ שהרי אסורה עליו בלאו. ב"ש שם ח

¹⁹ רמ"א שם מהנמוק"י לכאורה קשה הא בת שבע היתה א"א והיתה מותרת לדוד מחמת שהית' מותר' לבעלה כי דוד בא עליה באונס כמ"ש פ"ק דכתובות וכמ"ש בסימן י"א לכאורה נראה מכאן נמי ראוי' למ"ש שם דעיקר כתירוץ בתרא שם בכתובות דהית' מותרת לדוד מחמת גט כריתות ודוחק דברוד לא היה שייך קנס או דאיתו זמן לא נתחדש דין זה עדיין כל זה דוחק הוא גם עכ"פ נשמע בזמן הזה המאנס אשת ישראל אסור' לו ובש"ג דף תל"ד כתב אף ליבם אסור'. ב"ש שם ט

הקנתא למשיחא בדרה היומי

מסכת סוטה

מגלגל עליה שלא זינתה תחת אחיו שאם זינתה תחת אחיו הרי זו אסורה עליו, וכן אם גירשה והחזירה מגלגל עליה שלא זינתה תחתיו בנישואין הראשונים.

ח. דאין האשה שותה ושונה

שתת מי המרים²⁰ ונקתה מהן וחזר וקינא לה עם האיש שהשקה על ידו ונסתרה עמו אינו משקה אותה על ידו פעם שנייה²¹, אלא תאסר עליו לעולם ותצא בלא כתובה²², אבל אם קינא לה עם אחר ונסתרה עם האחר בעדים משקה אותה פעם שנייה ואפילו כמה פעמים, והוא שישקה כל פעם בגלל איש אחר.

²⁰ רמב"ם הלכות סוטה פרק א הלכה יב

²¹ עיין במשנה למלך שהקשה בשם מהרי"ט דכיון דפסק רבנו כר' מאיר דמגלגלין עליה להבא א"כ לאיזה צורך משקין אותה פעם אחרת בבוועל אחר, וכן הקשה הקרבן חגיגה ותירץ המל"מ דאפשר שהיו עדים במדינת הים על קינוי הראשון שנמצא לא בדקו המים על העיקר ומשום לא בדקו נמי על הגלגול. אמנם עדיין אין זה מספיק למה בבוועל אחד תצא בלא כתובה כיון דודאי טהורה היא מדלא בדקה המים ע"י גלגול דאין זה סברא לומר דניחוש שמא היו עדים על קינוי הראשון לאסרה מספקא דא"כ כל סוטה דעלמא תאסר לבעלה מחששא זו. ועיין בספר קרבן חגיגה שתירץ דשותה פעם שניה כי היכי שתמות תכף ומיד ולא יועיל לה זכות כ"כ כיון שנמחק שם שמים על ידה ב' פעמים ועוד תירץ דאם היה מכח השתיה הראשונה כיון שבאותה שעה היה הוא טהור יבדקו בה המים עתה אף אם נטמא. ועיין מרכבת המשנה שכתב אמנם ראיתי בפ"י המשנה לרבנו שסיים עלה פלוגתא דר"מ ורבנן והשם הוא היודע ולא סיים לפסוק כר"מ או כחכמים משמע דמספקא ליה הלכה כמי וקמי שמיא גליא ואפשר דגם רב אשי לדעת רבנו מספקא ליה ולפ"ז מ"ש רבנו לקמן פ"ד הי"ז דמגלגלין משום דמספקא ליה כי היכי שמספק הראב"ד ודלא כמ"ש הכ"מ שם דפסק כר"מ והילכך בשני בועלים שותת ושונה דשמא הלכה כחכמים ומותר למחוק השם מספק דהא כל מחיקת השם דסוטה הוא מספק וכדי לעשות שלום בין איש לאשתו. ומשום נמי בנסתרה שנית עם בועל אחד אסורה מספק שמא הלכה כחכמים והרי נאסרה לבעלה ע"י קינוי ותצא בלא כתובה דהמוציא מחבירו עליו הראי' ואיהי דאפסדה אנפשה. גם י"ל דאינו מגלגל עליה אלא סתירה שלא ע"י קינוי ובהכי ניחא הכל. ועיין מעשה רקח שכתב לכן נראה שאה"נ שאלו המים בודקין אותה לעולם ע"י השבועה שקבלה עליה אך כשראינו שקינא לה מוכחה מילתא שבטמיל השבועה דאם עדיין בשבועתו עומד מה צריך הוא לקנאת לה הרי אם תטמא יבדקו אותה המים בהכרח אלא ודאי שאינו חושש לאותה שבועה ולכך הוא מקנא לה.

²² וטעמו פשוט דכל היכא דאיכא קינוי לסתירה ואינו יכול להשקותה היא נאסרת עליו. טורי אבן שם.